

Asia: OM 15/41/2016

Mietintö ”Tiedustelutoiminnan valvonta”

Lausunnonantajan lausunto

Lausuntonne mietinnöstä ”Tiedustelutoiminnan valvonta”

LAUSUNTO TIEDUSTELUA KESKEVISTA MIETINNÖISTÄ

Puolustusministeriö, sisäasiainministeriö ja oikeusministeriö ovat pyytäneet Keskuskauppakamarilta lausuntoa seuraavista tiedustelua koskevista mietinnöistä:

- 1) Ehdotus sotilastiedustelua koskevaksi lainsäädännöksi (työryhmän mietintö, puolustusministeriö),
- 2) Siviilitiedustelulainsäädäntö (siviilitiedustelulakityöryhmän mietintö, sisäministeriön julkaisu 8/2017), ja
- 3) Tiedustelutoiminnan valvonta (työryhmän mietintö, mietintöjä ja lausuntoja 18/2017, oikeusministeriö).

Keskuskauppakamari lausuu seuraavaa.

Suomen turvallisuusympäristön muutos on aikaansaanut tarpeen lisätä viranomaisten tiedustelutoimintaan liittyviä toimivaltuuksia. Yhä laajempi digitalisoituminen ja viime aikoina hälyttävästi lisääntyneet verkkouhat sekä terroriteot lähialueillamme edellyttävät viranomaisilta aiempaa kattavampaa tiedustelutoimintaa suomalaisen yhteiskunnan suojaamiseksi.

Keskuskauppakamari katsoo, että on tärkeää ja perusteltua säädellä suomalaisten viranomaisten tekemästä tiedustelutoiminnasta laintasoisesti. Voidaan todeta, että nyt käsiteltävillä ehdotuksilla paikataan suomalaisen lainsäädännön aukkoja, sillä esimerkiksi sotilastiedustelun osalta

Puolustusvoimien tiedustelutoimintaan liittyvästä tiedonhankinnasta ei ole lainsäädännöksiä. Kuitenkin perustuslain mukaan julkisen vallan käytön tulee perustua lakiin (2 § 3 mom.). Lisäksi perustuslaissa todetaan, että valtionhallinnon toimielinten yleisistä perusteista on säädettävä lailla, jos niiden tehtäviin kuuluu julkisen vallan käyttöä (119 §).

Tällä hetkellä olemassa oleva siviilitiedustelua koskeva lainsäädäntö ei ole ajanmukainen. Parhaimmillaan ehdotetulla lainsäädännöllä mahdollistetaan kansallisten turvallisuusviranomaisten laillinen toiminta niin uhkien torjumiseksi kuin myös mahdollistetaan tarvittava tiedonhankinta. On tärkeää, että viranomaisten tiedusteluvaltuudet ja niihin liittyvä päätöksenteko määritellään yksityiskohtaisesti. Myös siviilitiedustelun kohteet tulee määritellä riittävällä tarkkuudella ja perustellusti, jotta suomalaisen yhteiskunnan tarpeet tulevat asianmukaisesti huomioituiksi.

Keskuskauppakamari kannattaa uuden tiedustelutoiminnan laillisuusvalvontaa hoitavan tahon, eli tiedusteluvaltuutetun, nimittämistä. Tiedustelutoiminnan valvontaa koskevan mietinnön mukaan kaikki tiedustelumenetelmiä koskevat lupa-asiat käsiteltäisiin Helsingin käräjäoikeudessa. Koska uusilla tiedustelumenetelmillä puututtaisiin merkittävällä tavalla mm. yksityiselämän ja luottamuksellisen viestin suojaan, tulee lupa-asioiden käsittelyn olla todellista ja sille tulee ohjata riittävät resurssit. Tuomioistuimen päätöksenteosta ei saa muodostua muodollista ja esimerkiksi kouluttamalla täytyy taata tuomareille aito mahdollisuus tehdä asianmukaisia ja harkittuja päätöksiä.

Uudella säätelyllä ei saa säätää Suomessa toimiville yrityksille sellaisia velvoitteita tai aiheuttaa kustannuksia, joilla heikennetään yritysten toimintaa ja toimintaedellytyksiä verrattuna muiden maiden vastaaviin toimijoihin.

Yrityksille aiheutuvien kustannusten ja mahdollisten vahinkojen korvaamisesta tulee säätää selkeästi ja laintasoisesti. Lähtökohdan tulee olla täysimääräinen korvaus.

Jatkotyöskentelyssä on syytä vielä selkeyttää yrityksille tulevia velvoitteita ja niiden sisältöä. Tarkkarajaisella, selkeällä ja ennustettavalla säätelyllä varmistetaan hyvin toimiva, nopea ja luotettava viranomaisten ja yritysten yhteistyö.

Valmisteltavan lainsäädännön tulee olla avoin niin, että yrityksillä on mahdollisuus tuottaa ja tarjota tiedusteluun liittyviä palveluita ja teknisiä ratkaisuja viranomaistarpeisiin. Esimerkiksi ehdotetun uuden poliisilain 5 a luvun 15 §:n mukaan suojelupoliisilla olisi oikeus asentaa salaa valvontaan, seurantaan tai tarkkailuun soveltuva laite toimenpiteen kohteena olevaan esineeseen tai tilaan. Säännöksen soveltamisalasta on luvun 2 §:ssä suljettu pois kotirauhan perusteella vakituiseen asumiseen käytettävä tila. Tämän yksittäisen keinon käyttöä tulisi harkita tarkkaan yleisten viestintäverkkojen osalta jatkotyössä.

Yrityssalaisuuksien luovuttamiseen kansainvälisen tiedustelu yhteistyön osana tulee suhtautua varovaisesti ja pidättyvästi. Tätä asiaa on myös aihetta pohtia jatkotyön aikana huolellisesti.

Tiedustelua koskevan lainsäädännön toimivuutta tulee seurata jatkossa. Myös uusien säännösten vaikutuksia yrityksiin kuin koko suomalaiseen yhteiskuntaan tulee selvittää säännöllisin aikavälein.

KESKUSKAUPPAKAMARI

Aalto-Setälä Minna
Keskuskauppakamari